

INSTRUKCE OHLEDNĚ VYŘIZOVÁNÍ ŽÁDOSTÍ O NENÁLEŽENÍ K CÍRKVI A O SNĚTÍ CENZURY

Čl. 1. Právní dispozice

1. Křtem se člověk stává členem Kristovy církve. Tato církev je ustavená a uspořádaná jako společnost a je uskutečněna katolickou církví řízenou nástupcem Petrovým a biskupy ve společenství s ním.¹
2. Člověk se křtem v církvi stává osobou s povinnostmi a právy. Práva mu přísluší podle jeho postavení, pokud je v církevním společenství katolické církve a pokud tomu nebrání zákonný trest (viz kán. 96 CIC).
3. Osoba, která dovršila osmnáctý rok věku, je zletilá a je plně způsobilá k právnímu jednání. Mladší osoba je nezletilá, přičemž je co do právního jednání podřízena moci rodičů nebo opatrovníků (viz kán. 97 a 98 CIC).
4. Osoba po dovršení 16 let věku podléhá církevním trestům (kán. 1323 CIC 1°), při zachování ustanovení kán. 1323 CIC 2°–7°.
5. Osoby pokřtěné v katolické církvi nebo do ní přijaté, přestože vyjadřují formálním úkolem vůle, že nechtějí náležet do společenství církve a toto jejich rozhodnutí písemně potvrdila církevní autorita, zůstávají podle kán. 11 CIC i nadále vázány všemi církevními zákony.²

Čl. 2. Kanonickoprávní podmínky o nenáležení k církvi a deklarace cenzury

1. Pro naplnění skutečnosti formálního úkonu odpadu od církve, který je fakticky odmítnutím společenství s členy církve (schizma) – v této souvislosti se může jednat rovněž o odpad od křesťanské víry (apostaze) či o popírání některé pravdy (hereze) – je nezbytné, aby byly splněny následující tři podmínky:
  - a) musí se jednat o vnitřní rozhodnutí opustit společenství katolické církve,
  - b) musí se jednat o vnější a věrohodné prohlášení tohoto rozhodnutí,
  - c) toto rozhodnutí musí být přijato ze strany kompetentní církevní autority.
2. Důvodem žádosti o nenáležení k církvi musí tedy být úmysl žadatele odloučit se od základních prvků života církve: to předpokládá schizma, apostazi nebo herezi. Jako nedostačující důvod k deklaraci místního ordináře o nenáležení k církvi je skutečnost, která má jen právně-administrativní charakter (např. vymazání jména z evidence státu o členství v církvi, které má pak občanskoprávní důsledky, např. v oblasti placení daní).³

---

¹ Srov. kán. 204 CIC.

² Benedikt XVI., Apoštolský list motu proprio *Omnium in mentem* z 26. října 2009: i po rozhodnutí o nenáležení k církvi je katolík vázán kanonickou formou uzavření manželství (viz kán. 1117 CIC), požadavkem dispenze od překážky různosti náboženství (viz kán. 1086 CIC) a požadavkem dovolení smíšeného manželství (viz kán. 1124 CIC).

³ Stanovisko Papežské rady pro legislativní texty ze dne 13. 3. 2006.

3. Místní ordinář potvrdí skutečnost tohoto rozhodnutí žadatele a prohlásí cenzuru exkomunikace z důvodu právní a faktické jistoty pro společné dobro.⁴
4. Udělením cenzury se exkomunikovanému zakazuje dle kán. 1331 CIC a dalších norem:
  - a) jakákoliv účast formou služby při mši a všech ostatních bohoslužbách,
  - b) přijímat svátosti,
  - c) udělovat svátosti a svátostiny,
  - d) vykonávat jakýkoli církevní úřad, úkol, službu či funkci,
  - e) konat úkony z moci řízení,
  - f) uzavřít církevní sňatek bez dovolení místního ordináře,⁵
  - g) mít církevní pohřeb, pokud před smrtí neprojevil nějaké známky kajícího.⁶

Čl. 3. Postup při projednávání žádosti

1. Osoba, která žádá o nenáležení k církvi, předloží svoji žádost vlastnímu faráři podle místa kanonického bydliště. Forma žádosti může být jak ústní (osobní návštěvou, telefonátem), tak písemná (dopisem, e-mailem apod.).
2. Za žádost o nenáležení k církvi se má i takové vyjádření, které implicitně vyjadřuje odmítnutí společenství s členy církve (schizma) nebo odpad od křesťanské víry (apostaze), např. oznámení přestoupení k islámu či oznámení křtu v jiném náboženském společenství.
3. Pokud žádost nebyla podána faráři místa bydliště žadatele, ale obdržel ji farář, který není místně příslušný, nebo ji obdržel jiný církevní úřad, předá ji ve lhůtě 10 dnů vlastnímu faráři žadatele podle kanonického bydliště.⁷
4. Farář po obdržení žádosti ve lhůtě jednoho měsíce pozve žadatele k osobnímu setkání do farní kanceláře za účelem projednání jeho žádosti; farář může pověřit vyřízením této žádosti děkana nebo jiného kněze ve služebním poměru v brněnské diecézi.
5. Farář ověří totožnost žadatele, případně i jeho věk, např. předložením občanského průkazu nebo jiným úředním dokladem.
6. V případě, že se žadatel odmítá setkat s farářem nebo odmítne prokázat svoji totožnost, upozorní se, že bez vnějšího a věrohodného prohlášení před církevní autoritou jeho žádost nemá opodstatnění a nemůže být vyřízena.
7. Během projednávání žádosti farář žadateli objasní závažnost jeho rozhodnutí a ověří, zda nežádá o nenáležení k církvi pouze na základě druhotných důvodů.⁸
8. Pokud žadatel i po důkladném seznámení s následky své žádosti trvá na nenáležení k církvi, je s ním vyplněn předepsaný formulář, žadatel a farář ho podepíší a farář jej odešle místnímu ordináři.
9. Farář při jednání postupuje vlídně a klidně vzhledem k delikátnosti situace.

---

⁴ Viz kán. 1342 CIC.

⁵ Viz kán. 1071 CIC.

⁶ Viz kán. 1184 CIC § 1 a 2.

⁷ Např. žádost byla zaslána do farnosti místa křtu namísto do farnosti kanonického bydliště.

⁸ Viz čl. 2 bod 2 této instrukce.

10. Místní ordinář posoudí, zda jsou splněny právní i pastorační předpoklady, a v případě, že se tak stalo, deklaruje skutečnost nenáležení žadatele ke společenství církve a přikáže zapsat do matriky křtu upadnutí do exkomunikace z důvodu schizmatu, apostaze či hereze.
11. V případě pochybnosti ohledně naplnění právních a pastoračních předpokladů místní ordinář rozhodne, aby farář s žadatelem opětovně promluvil, nebo s ním pohovoří ordinář sám, anebo pověří jiného kněze, aby s ním záležitost projednal.
12. Po obdržení deklaraace ze strany místního ordináře oznámí farář žadateli skutečnost nenáležení k církvi a zajistí zapsání této skutečnosti do matriky pokřtěných. Pokud byl žadatel pokřtěn v zahraničí, oznámení do farnosti křtu odešle notář diecézní kurie.
13. K provedení úkonů, které koná místní ordinář, je zplnomocněn touto instrukcí soudní vikář.
14. Pokud žadatel požaduje písemné potvrzení o skutečnosti nenáležení k církvi, farář mu vystaví potvrzení s tímto textem: Potvrzujeme, že pan/paní ... (jméno a příjmení), nar. ... (datum narození), ke dni ... (datum podpisu na formuláři) s plným vědomím a dobrovolně opustil/a církevní společenství římskokatolické církve, což bylo úředně deklarováno dne ... (datum podpisu ordináře).
15. Farář žadateli sdělí, že může být znovu přijat do plného společenství církve, která ho neopustila, ale stále se za něho u Boha přimlouvá.

Čl. 4. Žádost o nenáležení k církvi u nezletilých

1. Nezletilí mladší 16 let nemohou požádat o nenáležení k církvi. Tuto žádost nemohou podat ani jejich zákonní zástupci. Pokud rodiče nebo opatrovník přesto podají žádost o nenáležení k církvi za nezletilého, farář jim písemně sdělí přijetí žádosti s tím, že takovou žádost je možné dokončit zapsáním do křestní matriky opětovným podáním, až nezletilý dovrší věk 16 let.
2. Pokud nezletilá osoba dosáhla věku 16 let, vyžaduje se spolu s žádostí aspoň jednoho z rodičů nebo opatrovníka rovněž písemný souhlas nezletilého. Nezletilý společně se svým zákonným zástupcem učiní před farářem písemné prohlášení.

Čl. 5. Postup vyřizování oznámení o nenáležení k církvi oznámených z kurie jiných diecézí

1. Notář diecézní kurie odešle do farnosti místa křtu oznámení k zápisu do křestní matriky o udělení cenzury exkomunikace, kterou vlastní ordinář žadatele z jiné diecéze deklaroval a rovněž nařídil provést zápis.
2. Pokud v žádosti o zápis do matriky chybí prohlášení cenzury exkomunikace místním ordinářem, např. osoba pouze prohlásila před státním úřadem, že „vystupuje“ z církve, takováto oznámení se do křestní matriky nezapisují a notář kurie je pouze uloží v diecézním archivu. Má se za to, že takové prohlášení žadatele má účinky pro obor státu, že žadatel již nechce být před státem považován za člena církve. Takovéto prohlášení nemá a nemůže mít vnitrocírkevní důsledky.

Čl. 6. Snětí cenzury exkomunikace

1. Požaduje-li exkomunikovaný snětí cenzury, postupuje se analogicky jako při vyřizování žádosti o nenáležení k církvi. Žadatel prohlásí před farářem svoje rozhodnutí požádat místního ordináře o zbavení cenzury.
2. Žadatel před farářem složí vyznání víry. Následně farář se žadatelem vyplní předepsaný formulář a pak jej oba podepíší.
3. Farář odešle žádost místnímu ordináři, který rozhodne o snětí exkomunikace, určí pokání, stanoví podmínky k přijetí svátosti smíření a eucharistie včetně přípravy, případně udělení svátosti biřmování, konvalidace či sanace manželství. Pro tento úkon se použije předepsaný formulář žádosti o snětí cenzury, případně další formuláře.
4. Farář po obdržení rozhodnutí biskupa o žádosti, ve lhůtě jednoho měsíce, pozve žadatele k osobnímu setkání do farní kanceláře, kde rozhodnutí předá.
5. Farář zajistí zapsání snětí cenzury exkomunikace do křestní matriky včetně data snětí cenzury. Pokud byl křest udělen v zahraničí, oznámení odešle do farnosti místa křtu notář diecézní kurie.

Čl. 7. Závěrečná ustanovení

1. Tato instrukce vstupuje v platnost a účinnost dnem zveřejnění v ACEB.

V Brně dne 1. 2. 2024

Čj. Ep-0215/24

Ing. Jiří Doffek, Ph.D.
kancléř

Mons. Mgr. Ing. Pavel Konzbul, Dr.
biskup brněnský

Přílohy:

- /1/ Žádost o nenáležení k církvi (formulář)
- /2/ Žádost o snětí cenzury exkomunikace (formulář)
- /3/ Potvrzení o nenáležení k církvi (formulář)